UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

7 Aegris non dentur pœnæ, sed notificentur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

Presbyterum et ſubveniri non poterit, ſi contigerit Epiſcopum deeſſe? ſi ſecundùm Auguſtinum qui agens in extremis confitetur ſocio turpitudinem criminis, ſit dignus venia ex deſiderio ſacerdotis, cur ſimiliter non ſit dignus reconciliatione ex deſiderio Epiſcopi, qui ſacerdoti non negat maculam ſui reatus? Item morientibus pœnitentiam negare Presbyteri non debent.

C. XII. ¶ *Reus eſt animarum Presbyter, qui pœnitentiam morientibus abnegat.*

Unde Iulius Papa *ait.*

SI *a* Presbyter pœnitentiam morientibus abnegaverit, reus erit animarum: quia Dominus dicit: *b* [Quacunque die converſus fuerit peccator, vita vivet, & non morietur.] Vera enim confeſſio *c* in ultimo tempore eſſe poteſt; quia Dominus non ſolùm temporis, ſed etiam cordis *d* inſpector eſt: ſicut latro unius momenti pœnitentia meruit eſſe in paradiſo in hora ultima confeſſionis.

C. XIII. ¶ *Pœnitentia morientibus non eſt neganda.*

Item Cœleſtinus Papa *ait in epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ.*

AGnovimus *e* pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum deſideriis annui, qui obitus ſui tempore hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubveniri. Horremus (fateor) tantæ impietatis aliquem inveniri, ut de Dei bonitate *f* deſperet, quaſi non poſſit ad ſe quovis tempore concurrenti ſuccurrere, & periclitantem ſub onere peccatorum hominem redimere 1, quo ſe expediri deſiderat, & liberari. Quid hoc, rogo, aliud eſt, quàm morienti mortem addere, ejusque animam ſua crudelitate, ne abſoluta eſſe poſſit, occidere? cùm Deus ad ſubveniendum paratiſſimus, invitans ad pœnitentiam, ſic promittat peccatori inquiens: *g* [In quacunque die converſus fuerit, peccata ejus non imputabuntur ei.] Salutem ergo homini adimit quiſquis mortis tempore ſperatam pœnitentiam denegarit: & deſperet de miſericordia *h* Dei, qui eum ad ſubveniendum morienti ſufficere vel in momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro *i* in cruce præmium ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum unius horæ pœnitentia non juviſſet. Cùm eſſet in pœna, pœnituit, & per unius ſermonis profeſſionem, habitaculum paradiſi Deo promittente promeruit. Vera *k* ergo ad Deum converſio in ultimis poſitorum, mente potius eſt æſtimanda, quàm tempore, Propheta *l* hoc taliter aſſerente, [Cùm converſus ingemueris, tunc ſalvus eris.] Cùm ergo ſit Dominus cordis inſpector, quovis tempore non eſt deneganda pœnitentia poſtulanti, cùm ille ſe obliget judici, cui occulta omnia noverit revelari.

1 ¶ Redimere] *Sic etiam eſt in manuſcriptis, & in vetuſtioribus conciliorum editionibus. Verùm in codice canonum impreſſo, & uno manuſcripto, inter decreta Cœleſtini num. 15. legitur,* perdere. *In recentiori autem Colonienſi conciliorum editione, itemq́ apud Burch. & Ivonem eſt,* pondere, quo ſe ille expediri deſiderat, liberare.

Cui autem pœnitentia non negatur, nec reconciliatio ſibi deneganda eſt. Inconſulto ergo Epiſcopo pœnitentem Presbyter reconciliare non debet, niſi ultima neceſſitas cogat.

a *Senten. 4. diſt. 20. Bur. l. 18. c. 21. Ivo p. 15. c. 43.* b *Ezech. 18.* c *converſio.] Burchard. & Ivo.* d *Luc. 13.* e *In concil. Triburienſi ſub Arnulpho, c. 31. Rabanus in libro pœn. c. 38. Burchard. l. 8. c. 22. Ivo p. 15. c. 44.* f *al. pietate. In Moguntino ſub Raba. c. 27.* g *Ezech 33.* h *al. clementia.* i *Luc. 23.* k *Bur. l. 18. c. 1. Ivo p. 15. c. 26.* l *Eſa 30. apud 70.*

C. XIV. ¶ *Inconſulto Epiſcopo pœnitentem Presbyter reconciliare, niſi ultima neceſſitas cogat, non debet.*

Unde in Carthaginenſi *a* concilio 3. *c. 32. legitur.*

PResbyter *b* inconſulto Epiſcopo non reconcilie pœnitentem, niſi abſente Epiſcopo ultima neceſſita cogat. Cujuſcunque autem pœnitentis publicum & vulgatiſſimum crimen eſt, quod univerſam commoverit ecclesiam 1, ante apſidam manus ei imponatur.

1 ¶ Eccleſiam] *Antea erat,* urbem. *Emendatum eſt plerisq́ conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vatican Sorienſi regio, & Burchardo, & Ivone. In recentiore autem* [illegible] *nienſi editione eſt,* quod univerſa eccleſia noverit.

QVÆSTIO VII.

DE *tempore verò ſatisfactionis, an ſit imponendum* [illegible] *turis,* Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus *in pœnitentiali ſuo ita diffinit.*

C. I. ¶ *In periculo conſtitutis, pœnitentiæ quantitas non eſt imponenda, ſed innoteſcenda.*

AB infirmis *d* in periculo mortis poſitis per Presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio peccatorum, non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ innoteſcenda, & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarum ſtudiis pondus pœnitentiæ ſublevandum. Si forte migraverint ne obligati à communione & conſortio veniæ fiant alieni. A quo periculo ſi divinitus ereptus convaluerit, pœnitentiæ modum à ſacerdote ſibi impoſitum diligenter obſervet: & ideò ſecundum auctoritatem canonicam, ne illis janua pietatis clauſa videatur, orationibus & conſolationibus eccleſiaſticis, ſacra unctione olei inuncti *f*, ſecundùm ſtatuta ſanctorum Patrum communione viatici reficiantur.

2 pars. *Aliis verò pro qualitate peccati, & præſidentium arbitrio, tempora pœnitentiæ decernenda ſunt.*

C. II. ¶ *Præſidentium arbitrio præfigantur tempora pœnitudinis.*

Unde Leo Papa *epiſt. 57. al. 79. ad Nicetam Epiſcopum, c. 6.*

TEmpora *g* pœnitudinis habita moderatione conſtituenda ſunt tuo judicio, prout converſorum animos perſpexeris eſſe devotos: pariter etiam habens ætatis ſenilis intuitum, & periculorum quorumcunque, aut ægritudinis reſpiciens neceſſitates. In quibus ſi quis graviter urgeatur, ut dum adhuc pœnitet, de ſalute deſperetur, oportet ei per ſacerdotalem neceſſitudinem communionis gratia ſubveniri.

¶ *In epiſtola, & apud Burchard. & Ivonem hæc* [illegible]

His verò, de quibus dilectio tua nos credidit conſulendos, qui ad iterandum Baptiſmum vel metu coacti vel errore traducti, & nunc ſe contra catholicæ fidei ſacramentum egiſſe agnoſcunt, ea cuſtodienda eſt [illegible] ratio, qua in ſocietatem noſtram non niſi per pœnitentiæ remedium, & per impoſitionem Epiſcopalis manus communionis recipiant unitatem: temporis pœnitudinis habita moderatione tuo conſtituenda judicio, [illegible] ut, &c.

C. III. ¶ *Et qualitas criminis, & contritio pœnitentium in ſatiſfactione imponenda à ſacerdote conſideretur.*

a *Et in Afric. 10.* b *Sent. diſt. 20. Burchard. l.* [illegible] *& 70. Ivo p. 15. c. 4. & 84.* c *al. neceſſitate cogente.* [illegible] *ibid. Bur. l. 18. c. 14. Ivo p. 15. c. 36.* e *al. ſuo confeſſione* [illegible] *animati.* g *Cap. l. 5. c. 66. Poly. l. 3. tit. 10. Bur. l. 4. c.* [illegible] *c. 242.* h *ſic legunt Burch. & Ivo.*

Item Nicolaus Papa.

DE his verò, qui pro criminibus pœnitentiam egerunt *a*, & ad cingulum militiæ revertuntur, conſtat eos contra ſacras regulas agere. Verùm quia crimina non æqualia ſunt, perhibesque alios horum propter nimiam hebetudinem in deſperationem cecidiſſe, alios ob hoc ad paganos fugiſſe; tibi hoc committimus decernendum, nimirum, quia loca & tempora religionis *b* illius, & modum culpæ, nec non & pœnitentiam, & gemitus hominum ad confeſſionem venientium præſens poſitus inſpicere vales.

C. IV. ¶ *De eodem.*

Item ex concilio Laodicenſi, *c. 2.*

HIs, *c* qui diverſorum peccatorum lapſus incurrunt, & oratione 1, confeſſione, ac pœnitentia malorum ſuorum perfectam converſionem demonſtrant, pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus attribuendum eſt, propter miſericordiam & bonitatem Dei. Qui ergo hujuſmodi ſunt, revocandi, & ad communionem ſunt applicandi.

1 ¶ Orationem] καὶ προσκαρτεροῦντας τῇ προσευχῇ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας. *quod Dionyſius vertit, & perſeverantes in oratione confeſſionis, & pœnitentia: cujus verſio propius accedit ad verba Græca, etiam in cæteris hujus capitis partibus, quàm priſca: quamvis in hac etiam ſententia conſtet.*

C. V. ¶ *Epiſcopi arbitrio pro qualitate peccati pœnitentiæ tempora distribuantur.*

Item ex concilio Carthaginenſi *d* tertio, *c. 31.*

POenitentibus *e* ſecundùm differentiam peccatorum Epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur.

C. VI. ¶ *Sine perſonarum acceptione imploranti pœnitentia detur.*

Item ex concilio Carthaginenſi 4. *c. 74.*

SAcerdos *f* pœnitentiam imploranti abſque perſonarum *g* acceptatione pœnitentiam ſecundùm leges injungat. Negligentiores verò pœnitentes tardius reconcilientur. Omni autem tempore jejunii manus pœnitentibus à ſacerdotibus imponantur. Diebus *h* autem remiſſionis pœnitentes genua flectant, & mortuos in 1 eccleſiam afferant, & ſepeliant. Die 2 autem Dominico non jejunent. Nam qui Dominico die ſtudioſè jejunat, non creditur eſſe catholicus. Pœnitentes verò, qui leges pœnitentiæ attentè exequuntur, ſi caſu in itinere, vel in mari fuerint mortui, ubi eis ſubveniri non poteſt, memoria eorum & oblationibus, & orationibus commendetur.

1 ¶ In eccleſiam] *In recentiore Colonienſi conciliorum editione legitur,* eccleſiæ afferant. *In antiquioribus verò editionibus, & duobus Vaticanis codicibus ſic habet integer locus,* mortuos eccleſiæ pœnitentes efferant & ſepeliant.

2 ¶ Die autem Dominico] *Pro his uſq; ad vocem,* catholicus, *in can. 46 hæc leguntur.* Qui Dominico die ſtudioſe jejunat, non credatur catholicus.

C. VII. ¶ *Tempus pœnitentiæ pro qualitate peccati impendatur.*

Unde in octava ſynodo *legitur.*

PRo *i* qualitate delicti tempus pœnitentiæ impendatur.

¶ *Videri poteſt ſumptum ex regulis brevioribus B. Baſilii, c. 106. quod non etiam alibi eſt evenire in iis capitibus, quæ ex octava ſynodo citantur.*

C. VIII. ¶ *Tempus & modus pœnitendi delinquentibus, præſidentium imponatur judicio.*

Idem.

HOc ſit in judicio poſitum eorum, qui præſunt, vel quanto tempore, vel quali modo pœnitere debeant, qui delinquunt: quia ætas & eruditio multam haberi facit differentiam pœnæ.

¶ *Caput hoc habetur in libello beati Baſilii de inſtitutis monachorum Ruffino interprete, c. 90. Ibi enim ultima interrogatio eſt hæc.* Qualibus correptionibus uti oportet inter fratres ad emendationem eorum, qui delinquunt? *Reſponſio.* Hoc ſit in judicio poſitum eorum, qui præſunt vel quanto, &c. *Itaq; ex interrogatione & reſponſione confectum eſt hoc caput, ſicut & duo ſequentia, quæ apud eundem Ruffinum leguntur.*

3 pars. *Quo affectu pœnitentem ſuſcipere, & impœnitentem abjicere debeamus,* ex eadem ſynodo *evidenter oſtenditur, cùm dicitur.*

C. IX. ¶ *Intimo charitatis affectu pœnitentem debemus ſuſcipere.*

POenitentem *a* ex corde ita oportet ſuſcipi, ſicut Dominus oſtendit, cùm dicit, quia *b* convocavit amicos ſuos, & vicinos, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quam perdideram.

¶ *Burchardus & Ivo citant ex dictis Baſilii Epiſcopi, & in regulis illius brevioribus numero 8. eſt ſententia hujus capitis: quod tamen acceptum videtur ex c. 24. ejuſdem libelli de inſtitutis monachorum. Ubi ſecunda interrogatio ſic habet.* Pœnitentes ex corde quomodo debent ſuſcipi, pater? *Reſponſio.* Sicut Dominus oſtendit, cùm dicit, qui convocavit, &c.

C. X. ¶ *Pœnitentes legem Dei diligant, iniquitatem odio habeant.*

Idem.

AFfectum illum in ſe recipiat pœnitens, quem gerebat ille qui dixit: [Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum.] ſed & ea, quæ ſcripta ſunt in ſexto Pſalmo, atque in quamplurimis aliis: ſed & illa, quæ Apoſtolus dixit ad eos, qui ſecundùm Deum contriſtati ſunt. [Quantam, inquit, operatum eſt hoc ipſum in vobis ſollicitudinem, ſed excuſationem, ſed indignationem, ſed æmulationem, ſed vindictam. In omnibus exhibuiſtis vos caſtos 1 eſſe negotio.] Sed & in his ipſis, in quibus deliquit, agens multa contraria & Zachæus fecit.

¶ *Sententia hujus capitis eſt in regulis brevioribus num. 5. Acceptum tamen videtur ex cap. 19. ejuſdem commemorati libelli: in quo hæc eſt interrogatio.* Quomodo quis debet pœnitere in unoquoq; delicto? Affectum illum in ſe recipiens, quem gerebat ille qui dixit, iniquitatem, &c.

1 ¶ Caſtos] *Antea legebatur,* cautos. *emendatum eſt ex libello Ruffini: in vulgata eſt,* incontaminatos, *græcè* ἁγνούς.

C. XI. ¶ *Impœnitentes tanquam ethnici habeantur.*

Idem.

ERga eum *c* qui peccata ſua non punit, tales eſſe debemus, ſicut Dominus præcepit, *d* dicens: [ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus:] & ſicut Apoſtolus docuit *e*, dicens: [ſubtrahite vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non ſecundùm traditionem, quam tradidimus vobis.]

¶ *Hoc etiam habetur in brevioribus num. 9. In eodem verò libello cap. 24. ultima interrogatio eſt hæc.* Erga eum, qui non pœnitet pro peccato, qualiter eſſe debemus, pater? *Reſponſio.* Sicut præcepit Dominus, dicens; Sit tibi, &c. *Apud Burchardum & Ivonem, qui hoc citant ex dictis Auguſtini, initium ſic habet.* Erga eum, qui non peccato commiſſo non pœnitet, tales, &c. *quod magis convenit*

---

a *al. gerunt.*] *aliquot manuſc.* b *al. religionis.*] *aliquot. manuſc.* c *Burch. l. 19. c. 41. Ivo p. 15. c. 56.* d *In Afric. c. 10.* e *Bur. l. 19. c. 42. Ivo p. 15. c. 30.* f *Bur. l. 19. c. 35. & 38. Ivo p. 15. c. 6, 7, 12, & 13.* g *al. perſona.* h *ibid. cap. 76. C. 80. C. 81. C. 82. C. 84. C. 75.* i *Smaragdus in regulis B. Benedicti, c. 24.*

a *Burch. l. 19. c. 39. Ivo p. 15. c. 55.* b *al. qui.*] *orig.* c *Burch. l. 19. c. 64. Ivo p. 15. c. 78.* d *Matth. 18.* e *2. Theſſ. 3.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cum prædicta interrogatione, quàm quomodo eſt apud Gratianum.

C. XII. ¶ *Melius eſt errare in miſericordia remittendi, quàm in ſeveritate ulciſcendi.*

Item Ioannes Chryſoſtomus, [*id eſt, auctor operis imperfecti*] *homilia 43. ad c. 23. Matthæi.*

ALligant *a* autem onera gravia & importabilia, &c.] Tales ſunt nunc etiam ſacerdotes, qui omnem juſtitiam populo mandant, & ipſi nec modicè *b* ſervant, videlicet, non ut facientes *c* ſint juſti, ſed ut dicentes appareant juſti. Tales ſunt & qui grave pondus venientibus ad pœnitentiam imponunt: qui dicunt, & non faciunt: & ſic, dum pœna præſentis pœnitentiæ fugitur, contemnitur pœna peccati futura *d*. Sicut enim ſi faſcem ſuper humeros adoleſcentis, quem non poteſt bajulare poſueris, neceſſe habet, ut aut faſcem rejiciat, aut ſub pondus confringatur: ſic & homini, cui grave pondus pœnitentiæ imponis, neceſſe eſt, ut aut pœnitentiam tuam rejiciat, aut ſuſcipiens, dum ſufferre non poteſt, ſcandalizatus amplius peccet. Deinde, etſi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nónne melius eſt propter miſericordiam rationem reddere *e*, quàm propter crudelitatem? Vbi enim paterfamiliâs largus eſt, diſpenſator non debet eſſe tenax. Si Deus benignus eſt, ut quid ſacerdos ejus auſterus? Vis apparere 1 ſanctus? circa vitam tuam eſto auſterus, circa alienam benignus.

1 ¶ Vis apparere] *Locupletatus eſt hic locus ex indicata homilia: cùm antea legeretur*, ut quid ſacerdos ejus auſterus vult apparere.

C. XIII. ¶ *Calendarum obſervationes agere non licet.*

Item Martinus Bracarenſis, *c. 74.*

NOn *f* licet iniquas obſervationes agere Calendarum, & otiis vacare gentilibus, neque lauro, aut viriditate arborum cingere domos: omnis enim hæc obſervatio paganiſmi eſt.

C. XIV. ¶ *Anathema ſit, qui ritum Paganorum, & Calendarum obſervat.*

Vnde Zacharias Papa *in concilio Romano, cap. 9.*

SI *g* quis Calendas Ianuarias, & brumam ritu paganorum colere, vel 1 aliquid plus novi facere propter novum annum, aut menſas cum dapibus vel epulis in domibus præparare, & per vicos & plateas cantiones & choros ducere præſumpſerit, quod magna iniquitas eſt coram Deo, anathema ſit.

¶ *Hoc eſt caput nonum in concilio Romæ à Zacharia habito, quod aſſervatur in Vaticana bibliotheca: & inde nonnulla ſunt emendata & addita. De hac autem ſuperſtitione Bonifacius legatus Germaniæ epiſt. 2. quæ eſt in tomis conciliorum, ad ipſum Zachariam multa ſcribit: cui Zacharias ultima epiſtola reſpondens, mentionem hujus concilii videtur facere his verbis.* Et qui per inſtigationem diaboli iterum pullulabant, à die, qua nos juſſit divina clementia (quamquam immeriti exiſtamus) Apoſtoli vicem gerere, ilicò omnia hæc amputavimus. *Idem prohibetur pluribus in canonibus, qui ſexta ſynodo aſcribuntur, c. 62. Et multa in hujuſmodi ſuperſtitionem ſcribit Tertull. in libro de Idololatria, & alii graves auctores.*

1 ¶ Vel aliquid plus novi facere propter novum annum.] *Hæc non ſunt in codice iſtius concilii Vaticano.*

C. XV. ¶ *Infirmitatibus hominum incantationes nihil remedii præſtant.*

Item Auguſtinus.

a *Matth. 23.* b *modicam.* c *al. faciendo, dicendo.* d *al. futuri.* e *al. dare.* f *Poly. l. 6. tit. 22. Bur. l. 10. c. 15. Ivo p. 11. c. 42. Poly. ibid.* g *Bur. l. 10. c. 16. Ivo p. 11. c. 43.*

ADmoneant *a* ſacerdotes fideles populos, ut noverint magicas artes, incantationesque quibuslibet infirmitatibus hominum nihil remedii poſſe conferre: non animalibus languentibus, claudicantibúſve, vel etiam moribundis quidquam mederi: non 1 ligaturas oſſium, vel herbarum cuiquam mortalium adhibitas prodeſſe: [illegible] hæc eſſe laqueos & inſidias antiqui hoſtis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur. Et ſi quis hæc exercuerit, clericus degradetur, laicus anathematizetur.

¶ *Caput hoc Burchardus & Ivo citant ex dictis Auguſtini, apud quem ſimilia reperiuntur in locis allatis ſuprà ead. q.* [illegible] *mirum. Sed eadem omninò verba præter ultimam clauſulam* [illegible] *guntur in concilio Turonenſi 3. cap. 42. & in adjectu Capitularibus, c. 94.*

1 ¶ Non ligaturas] *Hinc uſq. ad verſ.* prodeſſe *ſumpta ex concilio & capitularibus.*

2 ¶ Et ſi quis hæc] *Poſtrema hæc tota clauſula non* [illegible] *in concilio, neq. in capitularibus, ſed apud Burch. & Ivonem.*

C. XVII. ¶ *Dies Ægyptiaci, & Ianuarii Calendæ non ſunt obſervandæ.*

Item Auguſtinus.

NOn obſervetis *b* dies, qui dicuntur Ægyptiaci, [illegible] Calendas Ianuarii, in quibus cantilenæ quædam [illegible] comeſſationes, & ad invicem dona donantur, quaſi in principio anni, boni fati augurio, aut aliquos menſes, [illegible] tempora, aut dies, annos, aut lunæ, ſoliſque curſus: quia qui has, & quaſcunque divinationes aut fata, aut auguria obſervat, aut attendit, aut conſentit obſervantibus inutiliter, & ſine cauſa, magis ad ſui damnationem [illegible] ad ſalutem tendit: ſive qui per quosdam numeros [illegible] rum, & Lunæ, & per Pythagoricam necromantiam [illegible] tantium vitam, vel mortem, vel proſpera, vel adverſa [illegible] tura inquirunt, ſive qui attendunt ſomnialia ſcripta [illegible] ſo Danielis nomine intitulata, & ſortes, quæ dicuntur [illegible] ctorum Apoſtolorum, & auguria avium, aut aliqua [illegible] domo facienda, aut propter conjugia copulanda, aut [illegible] collectionibus herbarum carmina dicunt, aut phylacteria pro quavis infirmitate ſcripta ſuper homines vel animalia ponunt, præter ſymbolum & orationem Dominicam, aut magicis falſitatibus in *c* grandinariis tempeſtatibus credunt. Qui autem talibus credunt, aut ad eorum [illegible] mum euntes, aut ſuis domibus introducunt, [illegible] gent, ſciant ſe fidem Chriſtianam & baptiſmum [illegible] ricaſſe, & ut paganum, & apoſtatam, id eſt, retro [illegible] tem, & Dei inimicum, iram Dei graviter in [illegible] incurriſſe: niſi eccleſiaſtica pœnitentia emendatus [illegible] reconcilietur. Dicit enim Apoſtolus. *d* [Sive [illegible] tis, ſive aliquid aliud facitis, in nomine Domini [illegible] Ieſu Chriſti facite, in quo vivimus, movemur, [illegible] mus.]

¶ *In pleriſq. vetuſtis exemplaribus eſt tantum.* Item [illegible] *Polycarpo etiam refertur ſine auctoris nomine.*

C. XVII. ¶ *Grave peccatum eſt dies obſervare vel menſes, & annos.*

De temporum quoq. obſervationibus ſcribit Auguſtinus in Enchiridio 1 *c. 79.*

QVis æſtimaret *e*, quàm magnum peccatum [illegible] dies obſervare, & menſes, & annos, & tempora (ſicut obſervant, qui certis diebus, ſive menſibus, [illegible] annis volunt aut nolunt aliquid inchoare, eò quod ſecundùm vanas doctrinas hominum fauſta vel infauſta exiſtiment tempora,) niſi hujus mali magnitudinem ex timore Apoſtoli penſaremus? qui talibus ait, [illegible] meo, ne fortè ſine cauſa laboraverim in vobis] [illegible] *per epiſtolam ad* f *Galatas, ad c. 4.* ¶ Intelligat 1 [illegible]

a *In Turonenſi 3. c. 42. & in adjectu cap. c. 94.* [illegible] *l. 10. c. 40. Ivo p. 11. c. 65.* b *Poly. l. 6. tit. 12.* c [illegible] *rinth. 10. Act. 17.* e *Beda Gal. 4. Ivo p. 11. c. 9.* [illegible] f *Gal. 4. Beda ibid. Ivo p. 11. c. 15.*

tantum periculum animæ pertinere ſuperſtitioſas temporum obſervationes, ut huic loco ſubjecerit Apoſtolus, [Timeo vos, ne fortè ſine cauſa laboraverim in vobis.] Quod cùm tanta celebritate atque auctoritate per orbem terrarum in eccleſiis legatur, plena ſunt tamen conventicula noſtra hominibus, qui tempora rerum agendarum à mathematicis accipiunt. Iam verò, ne aliquid inchoëtur, aut ædificiorum, aut hujuſmodi quorumlibet operum diebus, quos Ægyptiacos vocant, ſæpe etiam nos monere non dubitant.

1 ¶ Intelligat] *B. Auguſtinus explanans ea verba Apoſtoli ad Gal. 4.* Dies obſervatis, & menſes, & tempora, & annos: *ipſa tam ad gentiles, quàm ad Iudæos referri poſſe demonſtrat, tum ſubjungit.* Ergo eligat lector, utram volet ſententiam, dummodo intelligat ad tantum, &c.

C. XVIII. ¶ *Sine incantatione herbas vel petras licet habere.*

Item Hieronymus.

DAmonium *a* ſuſtinenti licet petras vel herbas habere ſine incantatione.

¶ *Iuoardus etiam, & Ivo citant ex dictis Hieronymi, ſed Polycarpus auctorem non nominat.*

CAVSA XXVII.

QVidam votum caſtitatis habens deſponſavit ſibi uxorem: illa priori conditioni renuntians, tranſtulit ſe ad alium, & nupſit illi: ille, cui prius deſponſata fuerat, repetit eam.

1 *Hic primum quæritur, an conjugium poſſit eſſe inter voventes.*

2 *Secundo, an liceat ſponſæ à ſponſo recedere, & alii nubere.*

QVÆSTIO I.

QVod voventes matrimonia contrahere non poſſunt, multis auctoritatibus probat.

C. I. ¶ *Excommunicentur viduæ, quæ religioſo habitu nuptias elegerint.*

In concilio namque Carthaginenſi quarto, *cap. ult. ſancitum invenitur de viduis, quæ profeſſam* b *continentiam prævaricatæ ſunt.*

SIcut bonum *c* eſt caſtitatis præmium, ita & majori obſervantia, & præceptione cuſtodiendum eſt, ut ſi quæ viduæ, quantumlibet adhuc in minoribus annis poſitæ, & immatura 1 ætate à viro relictæ, ſe devoverint Domino, & veſte laicali abjecta, ſub teſtimonio Epiſcopi & eccleſiæ in religioſo habitu apparuerint, poſtea verò ad nuptias ſæculares tranſierunt, ſecundùm Apoſtolum damnationem habebunt, quia fidem caſtitatis, quam Domino voverunt, irritam facere auſæ *d* ſunt. Tales ergo perſonæ à Chriſtianorum communione ſequeſtrentur, neque 2 convivio cum Chriſtianis communicent. Nam ſi adulteræ 3 conjuges reatu ſunt viris ſuis obnoxiæ, quantò magis viduæ, quæ religioſitatem mutaverunt, crimine adulterii notabuntur, ſi devotionem, quam Deo ſponte, non coactæ obtulerunt, libidinoſa corruperint voluptate, & ad ſecundas nuptias tranſitum fecerint? Quæ etſi violentia irruente ab aliquo oppreſſæ *e* fuerint, ac poſtea delectatione libidinis permanere in conjugio raptori vel violento viro conſenſerint, damnationi ſuperius comprehenſæ teneantur *f* obnoxiæ. De talibus ait Apoſtolus: *g* [Cùm luxuriatæ fuerint, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.]

1 ¶ Immatura] *In variis conciliorum editionibus, & duobus Vaticanis codicibus, & Sorienſi regio legitur,* matura. *Ivo habet* in matura.

2 ¶ Neque convivio] *Sic eſt emendatum ex manuſcriptis Gratiani exemplaribus, expunctis verbis illis,* donec ad bonum, quæ cœperant, revertantur: *quæ ex capite ſequenti videntur huc fuiſſe translata. In conciliorum autem impreſſis & manuſcriptis codicibus, legitur:* Tales ergo perſonæ ſine Chriſtianorum communione maneant, quæ etiam nec in convivio communicent.

3 ¶ Adulteræ] *Sic eſt emendatum ex memoratis conciliorum exemplaribus. Nam antea legebatur:* Nam ſi adulterii conjuges reæ ſunt, ſi ſuis obnoxiæ viris non fuerint, quantò, &c.

a Poly. l. 6. tit. 12. Burch. l. 10. c. 50. Ivo p. 11. c. 75. b *al.* promiſſa. c Burch. l. 8. c. 39. Ivo p. 7. c. 58. & 147. 1. Tim. 5. d *al.* auſa. e *al.* prærepta. f *al.* tenebuntur. g 1. Tim. 5.

C. II. ¶ *De viduis & virginibus, quæ à religionis propoſito diſcedunt.*

Item ex epiſtola Gregorii *miſſa ad Bonifacium.*

VIduas *a* à propoſito diſcedentes viduitatis, ſuper quibus nos conſulere voluit dilectio tua, frater chariſſime, credo te noſſe à ſancto Paulo, *b* & à multis ſanctis Patribus, niſi convertantur, olim eſſe damnatas. Quas & nos Apoſtolica auctoritate damnandas, & à communione fidelium, atque à liminibus eccleſiæ arcendas fore cenſemus, uſquequò obediant Epiſcopis ſuis, & ad bonum, quod cœperunt, invitæ, aut voluntariæ revertantur. ¶ De virginibus autem non velatis, ſi deviaverint, à ſanctæ memoriæ prædeceſſore noſtro Papa Innocentio, taliter decretum habemus: [Hæ *c* verò, quæ necdum ſacro velamine tectæ, tamen in propoſito virginali ſemper ſe ſimulaverunt permanere, licet velatæ non fuerint, ſi nupſerint, aliquanto tempore his agenda pœnitentia eſt: quia ſponſio earum à Domino tenebatur. Si enim inter homines ſolent bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolvi; quantò magis iſta pollicitatio, quam cum Deo pepigit, ſolvi ſine vindicta non poterit? &c.] ¶ Si virgines nondum velatæ taliter pœnitentia publica puniuntur, & à cœtu fidelium uſque ad ſatisfactionem excluduntur, quantò magis viduæ, quæ perfectioris ætatis, & maturioris ſapientiæ atque conſilii exiſtunt, virorumque conſortio multoties uſæ ſunt, & habitum religionis aſſumpſerunt, & demum apoſtataverunt, atque ad priorem vomitum ſunt reverſæ, à nobis, & ab omnibus fidelibus à liminibus eccleſiæ, & à cœtu fidelium uſque ad ſatisfactionem ſunt eliminandæ, & carceribus tradendæ, qualiter juxta Apoſtolum *d* Paulum tradentes hujuſmodi hominem Satanæ, ut ſpiritus ejus ſalvus ſit in die Domini? De talibus enim & Dominus per Moyſem loquitur, dicens: *e* [Auferte malum de medio veſtri.] De quibus & per Prophetam ait: *f* [Lætabitur juſtus, cùm viderit vindictam: manus ſuas lavabit in ſanguine peccatoris.] De talibus namque, & eorum ſimilibus, atque eiſdem conſentientibus dicitur: *g* [Quia non ſolùm qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus, rei ſunt.]

¶ *Sic etiam citant cæteri collectores. Habetur autem & paulò etiam copioſius in capitularibus adjectis, c. 215.*

C. III. ¶ *Tranſire non poſſunt viduæ & virgines poſt religionis propoſitum ad nuptias.*

Item ex decreto Gelaſii Papæ *ad Sicilienſes Epiſcopos miſſo, cap. nono.*

NEque *h* viduas ad nuptias tranſire patimur, quæ in religioſo propoſito diuturna obſervatione permanſerunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quas

a *Sent. 4. diſt. 38. Anſelm. l. 11. c. 177. Burch. l. 8. c. 45. Ivo par. 7. cap. 63. Pannorm. l. 3. c. 204.* b *1. Tim. 5.* c *Infrà ead. Hæ verò.* d *1. Corinth. 5.* e *Deut. 13.* f *Pſal. 57.* g *Rom. 1.* h *Poly. l. 4. tit. 35. Burch. l. 8. cap. 46. Ivo pa. 7. c. 64. & 144. Pann. l. 3. c. 203.*